

Tracé dijkverhoging Flevopark

Reactie van Vereniging Vrienden van het Flevopark (VVF)

In het Bestuursvoorstel 'Vaststellen variantennota dijkverbetering Flevopark' staan een aantal zaken waar wij als Vereniging Vrienden van het Flevopark (VVF) opmerkingen bij hebben.

Om te beginnen zegt het bestuur bij herhaling dat de voorkeursvariant van het DB het akkoord heeft van de VVF. Dat is niet juist.

We willen wel graag complimenten maken over de eerste stappen van de participatie bij dit project. Er zijn diverse informatieavonden geweest en enkele wandelingen om aan betrokkenen duidelijk te maken wat de plannen zijn en welke varianten er zijn voor de dijkverhoging. Daarbij heeft het oude bestuur van de Vereniging Vrienden Flevopark aangegeven dat men vanuit dat oogpunt wel begrip had voor het voorgestelde voorkeustraject.

Echter, op dat moment was nog niet het definitieve voorstel op papier door het DB van het Waterschap gedeeld met de vereniging. Natuurlijk zou men dit eerst moeten kunnen beoordelen én moet het bestuur van de VVF een ledenvergadering houden voordat men überhaupt akkoord zou kunnen gaan.

Hieronder gaan we in op het nu voorliggende Voorstel Dijkverhoging.

Eerst geven we een beschrijving van het Flevopark, daarna staan we stil bij de voorkeursvariant van het DB van het waterschap, dat een aanslag betekend op de ecologie en natuurwaarden van het hele park en komen wij met een voorstel voor enkele wijzigingen van het traject van de dijkverhoging. In ons voorstel is de aanleg van de verhoogde dijk simpeler doordat de bestaande padenstructuur gevolgd wordt en blijft de ecologische waarde van het Flevopark bewaard en zelfs versterkt. Ons voorstel hebben wij besproken met een deskundige van de gemeente.

Dijkvak 3 - Fraaie formaties van deels omgevallen, maar nog levende bomen die o.a. een rustplek vormen voor blauwe reigers

Flevopark en het Nieuwe Diep.

Het Flevopark ligt aan een natuurlijk gevormde plas, het Nieuwe Diep, dat via het Amsterdam-Rijnkanaal in verbinding staat met het IJ. Normaal gesproken heeft het een vaste waterstand, maar er kunnen door sterke regenval fluctuaties optreden.

Het Flevopark wordt gewaardeerd als een rustige, groene oase in een hectische, warme, stenen stad. De beleving van het park is als afgesloten groene ruimte, waar je psychologisch tot rust komt omdat je even los komt van de grote stad. Juist beslotenheid kan daaraan bijdragen. Het weghalen van het groen haalt juist de stad binnen in het park. Dus geen openheid aan de randen van het park. We hoeven niet te kijken naar de wolkenkrabbers van de Sluisbuurt, of de datacentra in de Watergraafsmeer.

Door de natuurlijke oeverzones sluit het Flevopark goed aan op de ecologische en groenstructuren van de (verre) omgeving. Het Flevopark vormt de kop van de Diemerscheg, een van de vijf groene scheggen die Amsterdam vanuit het ommeland binnendringen en zo bijzonder maken. Laten we dat vooral zo houden. Door de oeverstrook te verdijken en daar het groen weg te halen, gooi je het (ecologische) kind met het badwater weg.

Niettemin, het Flevopark verzakt langzaam maar zeker, en moet dus beter beschermd worden tegen hogere waterstanden. Om meningen uit de buurt te horen bij dit proces organiseerde Waternet (het Waterschap AGV) afgelopen 1,5 jaar een aantal inspreeksessies die uitmondde in een plan voor dijk aanleg en -verhoging met een aantal alternatieven.

Tijdens een presentatiewandeling voor betrokken bewoners en organisaties op 27 augustus 2024 bleek Waternet te hebben gekozen voor een dijktracé vlak langs het water. Met als gevolg de noodzakelijke kap van honderden bomen. Dit gekozen tracé kost het grootste aantal bomen. Als buurtbewoners, en leden van Vereniging Vrienden van het Flevopark schrokken wij hier van en daarom vroegen wij een tweede gesprek aan om in petit comité met het waterschap daar nog eens van gedachten over te wisselen. Maar bij deze wandeling op 23 september liet het Waterschap weten op geen enkel punt open te staan voor andere alternatieven.

Het Waterschap heeft op 4 oktober de 'Variantennota Dijkverbetering Flevopark' ter kennisname van het Algemeen Bestuur gebracht. Wij hopen en verwachten dat het Algemeen Bestuur van het Waterschap kritisch wil kijken naar het voorstel van het Dagelijks Bestuur en de argumenten van de Vrienden van het Flevopark serieus bekijkt. Wij zijn ervan overtuigd dat een aantal zaken nog niet goed zijn onderzocht. Ook is ons alternatief makkelijker uit te voeren, worden er meer bomen gespaard, blijft de ecologische waarde van de oevers bewaard en wordt die zelfs versterkt.

Te weinig kijk op de effecten op de natuur

In de bijlage BBV24_0361 (Landschap en Waarden DVP Flevopark) van de Variantennota staat een overzicht van waarden en natuurwaarden van het Flevopark (pg 38/39).

In algemene zin wordt genoemd als waarde: *Vele waardevolle groene elementen waaronder grote en monumentale bomen en andere hieronder genoemde natuurwaarden die tegelijk ook dragers zijn van de ruimtelijke kwaliteit.*

Als natuurwaarden worden genoemd:

- *Voor de natuurwaarden zijn de besloten randen, met bomen, takkenrillen en dichte onderbegroeiing aan het water belangrijk. Ook de relatieve rust in dichte parkdelen is van belang.*
- *Voor holenbroeders en vleermuizen zijn vooral de oudere bomen met holen belangrijk.*
- *De begroeide oevers en de ruigten bieden dekking aan vogels, en verhogen eveneens de biodiversiteit. Behoud van natuurwaarden is het uitgangspunt. De effecten op de natuurwaarden zullen beoordeeld worden door een ecooloog.*

Aldus het Waterschap in dit rapport. Op zichzelf allemaal prima natuurlijk, maar hierbij is niet apart gekeken naar de kwaliteit van de boomopstanden. Ook hebben wij geen verslag van een ecooloog of bomendeskundige mogen ontvangen.

Bevindingen n.a.v. Boomadviseur Stadsdeel Oost

Omdat de discussie mede gaat over de gevolgen voor bomen, waren wij ook zeer benieuwd naar de mening van een bomendeskundige. Wij zochten contact met dhr. Alco van Gog, boomdeskundig adviseur van de gemeentelijke dienst Stadswerken, afdeling Groen, Flora en Fauna. Hij was niet betrokken noch op de hoogte van de plannen van Waternet in het Flevopark, mailde hij ons. De werkgroep Ecologie en Natuur VVF heeft woensdag 9 oktober een verkennende wandeling gemaakt met Alco van Gog. We liepen langs de verschillende trajecten van de voorkeursvariant van het DB van AGV in het kader van de dijkverhoging in het Flevopark.

Diverse bomen – met name langs de dijkvakken 3, 6 en 7 - hebben volgens de deskundige een grote waarde, met onder meer een aantal grote en oude iepen en wilgen. Maar belangrijker was het geheel. Delen van de oever waar de dijk gepland is hebben een grote waarde als natuurlijk bosperceel dat zich gedurende vele jaren ontwikkeld heeft. Niet alleen staan hier waardevolle bomen, maar het geheel van struiken, lage begroeiing en zaailingen zorgen voor een ecologisch waardevolle zone. Een zone die zich tot in het water uitstrekt op plaatsen waar omgewaaide bomen bij de oevers weer zijn gaan uitschieten. Hij benadrukte dat bij de aanvraag voor een kapvergunning van het gebied het bestuur moet komen met goede, inhoudelijke argumenten waarom er geen alternatieven mogelijk zijn voor het dijkverhogingstracé dat nu de voorkeur lijkt te gaan krijgen van het Waterschap in dit ecologisch waardevolle gebied.

De heer van Gog ziet onze bewaren tegen de dijk aanleg langs de oever. Hij ziet de grote ecologische waarde van de oude bospartijen langs het water. Ook voorziet hij problemen met de uitvoering van de verplichtte herplant van de te kappen bomen.

De dijkvakken van de voorkeursvariant

Het Waterschap onderscheidt 8 dijkvakken. De Vereniging Vrienden Flevopark is helemaal akkoord met de plannen voor de dijkvakken 1 en 2 (kade langs het Nieuwe Diep bij het Flevoparkbad), dijkvak 4 en 5 (bij de huisjes) en dijkvak 8 (Valentijnkade): daar volgt men het voetpad op de kade.

Wel hebben wij grote problemen met het voorgestelde tracé bij de dijkvakken 3, 6 en 7. Bij deze dijkvakken volgt men rücksichtslos de oever. Hier zien we juist een in vele jaren gegroeide situatie van een natte oever met bomen, struiken en rietzones. Het is niet zo dat hier het oorspronkelijke dijktracé wordt gevolgd, maar wel wordt een dicht begroeide zone van 5 meter langs de oever kaalgeslagen. Het park krijgt zo een harde, bijkans steriele rand.

Schatting van de bomen die sneuvelen in de dijkvakken 3 en 6 en 7

INSCHATTING waterschap AGV in rapport 'Verslag ontwerpatelier 20 februari terugkoppeling (240717)' (men schrijft op diverse plekken dat het er nog wel eens meer kunnen zijn).

OPHOGING via	Dijk ophogen (legger)	OEVER	PAD	Dijkpad en oever
Dijkvak 3	66 (3A)	134 (3B)	63 (3C)	104 (3D)
Dijkvak 6	53 (6A)	69 (6B)	26(6C)	-
Dijkvak 7	33 (7a)	33 (7a)	13 (grote pad + kleine paadje)	7c (grote pad) – niet gestemd) geen schatting? 0?
TOTAAL	152	236	102	

Kansrijk alternatieven:

3A. Dijk ophogen

3B. Verplaatsen naar de oever en ophogen

3C. Verplaatsen naar het pad en ophogen

3D. Verplaatsen naar pad & oever en ophogen

Kansrijk alternatieven:

6A. Dijk ophogen

6B. Verplaatsen naar de oever en

6C. Verplaatsen naar het pad en

Kansrijk alternatieven:

7A. Dijk ophogen

7B. Verplaatsen naar het pad en ophogen

Oprukkend water?

Een van de argumenten voor het voorkeurstracé is dat het park zo het best verdedigd zou zijn tegen het ‘oprukkende Nieuwe Diep’ en dat de gebruiksruijnte voor mensen zo optimaal mogelijk is. Dat is onjuist, er is juist sprake van een natuurlijk gegroeide situatie van weelderige oeverzones – met af en toe een omvallende boom - die passen bij de dynamiek van een park in een moerasachtig laagveengebied. De parkoever kalft helemaal niet sterk af, de begroeiing houdt dat juist in toom. Tijdens de laatste wandeling werd beweerd dat bomen die 'buitendijks' zouden raken heel snel zouden omvallen door de verwachte waterpeilverhogingen. Ook dat is een onjuiste voorstelling van zaken. In werkelijkheid zal zo'n buitendijks deel heel langzaam iets vernatten waarbij af en toe een boom zal verzakken. En het aandeel van wilgen en elzen zal langs de waterkant langzaam toenemen. Het dan ontstane bostype sluit prachtig aan bij de ecologische hoofdstructuur. Daarnaast heeft de Vereniging altijd op het standpunt gestaan dat het park niet alleen bewoond en gebruikt wordt door de mens, maar ook van belang is voor dieren en planten. Juist een ecologische afweging is nodig. Anders dan veel plassen aan de buitenrand van Amsterdam is het Nieuwe Diep geen zandafgravingsplas, maar een in 1422 door een dijkdoorbraak ontstaan natuurlijk fenomeen met een rijke ecologie.

Een paar omgevallen bomen is dus helemaal niet zo erg. Het versterkt het natuurlijke karakter van het Flevopark alleen maar. Het hoort bij de ecologische dynamiek van dit gebied.

Lindeboom, dijkvak 6

Kaalslag langs het Nieuwe Diep, een voorbeeld.

Laten we als voorbeeld dijkvak 3 nemen. Gevolg van het voorkeurstracé zal zijn dat, bij de voormalige jachthaven, de hele groenstrook langs het water moet worden gekapt. Kaalslag dus. Weg beschutting park. Weg schuilzone en broedplekken voor vogels, ringslangen, egels en kleine zoogdieren.

En weg ook de natte oeverzone die juist zo kenmerkend is voor het laagveengebied waarin het Flevopark ligt.

Dijkvak 3

Ook is het onlogisch. In de winterperiode staat het landje er achter inclusief het pad onder water. Een dijkverhoging zal dat niet tegenhouden: het is grondwater dat omhoog komt gecombineerd met regenwater dat slecht weg kan en niet verdampt in de winter. Een verhoging van het pad aldaar maakt het park toegankelijker voor wandelaars, terwijl de moeraszone met riet, bomen (wilgen, populieren e.d.) en struiken behouden kan blijven. Ook de karakteristieke omgevallen bomen die nu een rustplaats vormen voor blauwe reigers - er vormt zich daar in de luwte (bij westenwind) een echte reigerssociëteit. Ook zien we er zonnende moerasschildpadden op boomstammen, weliswaar exotisch, maar toch.

Dijkvak 3 gezien vanaf het weggetje bij de huisjes

Lichtvervuiling

Bij dijkvak 7 naast de Tennisbaan is nog een ander probleem: de lichtvervuiling. Als daar een dijkje zou komen (dat ligt er nu niet!) zou een hele strook bomen en groen worden gekapt naast de Tennisbaan. Het Flevopark is nu grotendeels onverlicht, en dat moeten we zo houden. Lichtvervuiling kan de biologische klok van mens, dier en plant behoorlijk verstoren, daarom is het goed dat er nog plekken zijn waar mens en dier het natuurlijke ritme van dag en nacht kunnen ervaren.

Ons advies: gebruik de padenstructuur van het park.

Op veel plekken is het volgen van de padenstructuur de beste manier om een dijkverhoging in het park uit te voeren. We krijgen dan de minste schade aan het groen en de bomen, en de minste verstoring van het karakter van het park en daarmee ook de beleving door de mens. En het is het meest positief voor de natuur. Ook in dijkvak 7 bijvoorbeeld is dat mogelijk, waarmee de tennisbaan goed gescheiden blijft van het park. Er is al een verhoging in het pad langs de tennisbaan waar het dijktracé gebruik van kan maken. En in dijkvak 6 hoeft de schietwilg bij het Nieuwe Diep niet gekapt te worden, een plek waar zich ook ringslangen ophouden.

Op een rij: de voordelen van de ecologische randzone

De randzone die ontstaat als de dijkverhoging voornamelijk op de paden wordt gerealiseerd biedt de volgende voordelen:

A- Een grotere ecologische waarde

Door de bedijking een beetje het park in te trekken ontstaat een mooie zone van vochtig broekbos dat ecologisch erg waardevol is. Aantrekkelijk voor moerasvogels en aantrekkelijk als beschut paaigebied voor vissen.

Ook de 'Natuur' is een belangrijke gebruiker van het park!

B- Een groter waterbufferend vermogen

Deze buitendijkse randzone zorgt ook nog eens een groter waterbufferend vermogen dan een droog park. Bovendien wordt - doordat de randzone aansluit bij het water van het Nieuwe Diep - de oppervlakte aan boezemwater vergroot. Dit zijn belangrijke ecosysteemdiensten.

C- Bevordering van natuurbeleving

Deze randzone is vanaf de verhoogde dijk goed te bekijken en geeft de parkbezoekers een mooie kans op natuurbeleving.

Hier ligt een kans om samen met het bijvoorbeeld de Vrienden van het park en het IVN allerlei initiatieven te ontwikkelen op het gebied van natuureducatie.

D- Behoud van de huidige waardevolle overgangszone

De aanwezige overgangszone tussen bos en water is ecologisch zeer waardevol. De bestaande variatie in verschillende typen oevers is belangrijk voor de biodiversiteit in en rond het water van het Nieuwe Diep. Deze gevarieerde randzone bevordert tevens de waterkwaliteit van het Nieuwe Diep.

E- Behoud van zoveel mogelijk bomen en bospartijen

Door de dijk langs of over de paden te leggen sneuvelen er aanzienlijk minder bomen dan in de andere varianten. Dit sluit aan bij de gemeentelijke wens naar bosverdichting in het Flevopark.

De waarde van met name oudere bomen met al hun ecologische functies is tegenwoordig een breed gedragen thema.

De brede en diepe bosrand langs het park sluit aan bij de Engelse landschapsstijl van het Flevopark. Deze bosrand versterkt het gevoel van het 'uit de stad zijn' voor de bezoekers.

F-Uitvoering is simpeler

Als de bestaande padenstructuur gevolgd wordt is de uitvoering veel simpeler. Als de dicht begroeide oeverstrook moet worden ontdaan van alle houtopstand en grote, oude waardevolle bomen dan moet hier met groot materiaal eerst veel worden afgegraven om

daarna het traject weer te verhogen met een zandlaag die ook nog geruime tijd moet inklinken. En moet er, als de verhoging er eenmaal is, ook weer veel herplant worden. Als de padenstructuur wordt gevolgd is de aanleg veel simpeler. Ook dan zullen er hier en daar bomen moet wijken, maar slechts een minimale hoeveelheid.

We hopen en verwachten dat deze informatie kan leiden tot een aanpassing van het voorkeurstracé richting de padenvariant, zodat er veel minder bomen hoeven te sneuvelen.

dd. 10/10/2024
werkgroep Ecologie en Natuur VVF
Arend Wakker
Goos van der Sijde

Bestuur Vereniging Vrienden van het
Flevopark
Arjan Wiering

